

Slovenski dom

Štev. 122.

V Ljubljani, v ponedeljek, 1. junija 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujeje
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in sprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino No. 730:

Prime vittorie nella offensiva in Cirenaica

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

In Cirenaica proseguono i combattimenti in corso dei quali nuove gravi perdite sono state inflitte al nemico. Tra i prigionieri — che superano i duemila — sono l'ammiraglio di squadra sir Cowan e un comandante di brigada. Sono stati inoltre distrutti o catturati 345 carri armati, 21 autoblinda, 53 cannoni, oltre 200 automezzi.

L'aviazione ha rinnovato gli attacchi contro colonne avversarie colpendo e incendiando gran numero di veicoli. La piazza di Tobruk è stata intensamente bombardata da poderose formazioni. In combattimenti contro la caccia italiana e germanica l'aviazione inglese ha perduto 16 apparecchi; due altri erano costretti ad atterrare rispettivamente nei pressi di Bengasi ed Apolloni: gli equipaggi sono stati catturati. Tre nostri velivoli non hanno fatto ritorno.

Bombardieri in quota e in picciata hanno battuto gli aeroporti di Malta e cacciatori di scorta distrutto uno Spitfire. Un nostro aereo non è ritornato alla base. Altri sono tornati con morti e feriti a bordo.

Nel Mediterraneo orientale un piroscafo di 3000 tonnellate veniva avvistato e silurato da nostri velivoli.

Un nostro sommergibile non è tornato alla base. Le famiglie dell'equipaggio sono state informate.

Un limitato numero di bombe dirompenti e di spezzoni incendiari lanciati nella notte passata su Messina e nella zona tra Comiso e Vittoria, non ha causato vittime. L'equipaggio di cinque uomini di un bombardiere nemico abbattuto dalla difesa contraerea di Messina in una precedente incursione è stato fatto prigioniero nell'Isola di Filicudi (Eolie).

Prve zmage pri ofenzivi v Cirenajki

Čez 2000 ujetnikov, 345 oklepnih vozil zajetih ali uničenih, 53 topov in čez 200 avtomobilov zajetih
Bitke se nadaljujejo

Uradno vojno poročilo št. 730 pravi:

V Cirenajki se nadaljujejo boji, med katerimi so bile prizadete sovražniške nove hude izgube. Med ujetniki, katerih število presega 2000, sta tudi admiral pomorskega oddelka sir Cowan in neki brigadni poveljnik. Razen tega je bilo uničenih ali zajetih 345 oklepnih voz, 21 oklepnih avtomobilov, 53 topov ter čez 200 avtomobilskih vozil.

Letalstvo je obnovilo napade zoper sovražniške vrste, zadelo in zažgalo veliko vozil. Močni oddelki so hudo bombardirali trdnjavo v Tobruku. V bojih zoper italijan, in nemške lovce je angleško letalstvo izgubilo 16 strojev. Dva

druga sta bila prisiljena pristati blizu Bengazija in Apolonije, posadki so zajeli.

Tri naša letala se niso vrnila.

Navadni bombniki in strmoglavec so tolkli letališča na Malti. Lovci iz spremstva so uničili eno angleško letalo vrste Spitfire.

Eno naše letalo se ni vrnilo v oporišče, druga pa so se vrnila z mrtvimi in ranjenimi na krovu.

Na vzhodnem delu Sredozemskega morja so naša letala zapazila in torpedirala 3000 tonski parnik.

Ena naša podmornica se ni vrnila v oporišče. Rodbine posadk so bile obveščene.

Omejeno število rušilnih in zažigalnih bomb, ki so jih pretklo noč vrgli na Messino in na predel med Comissom ter Vittorio, ni povzročilo žrtve.

Na otoku Filicudi so zajeli petčlansko posadko nekega sovražniškega bombnika, ki ga je messinska protiletalska obramba sestrelila pri nekem poprajsnem napadu.

Današnji številki »Slov. doma« so priložene položnice. Vljudo prosimo cenjene naročnike, da se jih blagovolijo čimprej poslužiti.

Ducejevo sporočilo bolgarskim industrijcem

Rim, 1. jun. s. Duce je sprejel člane zastopstva bolgarskih industrijcev, ki sta mu jih predstavila načelnik fašistovske industrijske konfederacije grof Volpi ter bolgarski poslanik v Rimu Karadžov. Bolgarsko odposlanstvo je gost italijanskih industrijcev, s katerimi bo imelo vrsto gospodarskih pogajanj ter obiskalo najvažnejše industrijske naprave v državi. Duce je znova poudaril svoje simpatije do bolgarskega ljudstva in do dela, ki ga opravlja za lastno gospodarsko uveljavitev. Izrekel je zadovoljstvo nad obiskom bolgarskih industrijcev, ki bodo lahko ugotovili napredek, katerega je Italija dosegla na vseh področjih industrijske izdelave.

Vesti 1. junija

Sofijski župan inž. Ivanov odpotuje danes v Frankfurt, kjer se bo udeležil proslav nemško-bolgarskega kulturnega tedna. Ob tej priliki bodo tudi prikazali bolgarsko umetnost in nastopil bo znameniti bolgarski balet, ki je dosegel tolikšne uspehe v Italiji in na Hrvaškem.

V Sofiji bodo 15. junija slovesno odprli nemško razstavo »Boljševiški paradiž«, ki je imela v Nemčiji velike uspehe. Razstava bo odprta mesec dni v Sofiji, nakar jo bodo prenesli v vsa važnejša bolgarska mesta.

Iz Madrida poročajo, da je apostolski nuncij imel prvo slovesno ev. mašo v franciskanski cerkvi, ki so jo po posebnem ukazu španskega vodje zgradili nad ruševinami cerkve, porušene po rdečih. Cerkvene slovesnosti so se udeležili vojaški, civilni in verski dostojanstveniki in velika ljudska množica.

Iz berlinskih vojaških krogov je prišlo poročilo, da so močne nemške letalske skupine predvčerajšnjim ponovno napadle Sebastopol z velikim uspehom. Napravile so veliko škodo na vojaških napravah in v pristanišču. Boljševiški lovci so bili poginani v beg, trije pa so bili sestreljeni.

Razprava proti bolgarskim komunistom v Plovdivu

Sofija, 1. junija. s. Pri vojaškem sodišču v Plovdivu se je začela razprava zoper skupino 30 komunistov, ki so z orožjem napadli koncentracijsko taborišče drugih komunistov, da bi jetnike osvobodili. Pri poskusu je bil neki bolgarski policist ubit. Državni pravdnik zahteva za poglavitne obtožence smrtno kazen, za druge pa manjše kazni.

Obsodbe vohunov na Madžarskem

Budimpešta, 1. junija. s. Vojaško sodišče v Budimpešti je obsodilo 9 ljudi, skoraj samih Judov, ki so bili obtoženi vohunstva v korist neke tuje države. Obtoženci so dobili od 10 do 15 let prisilnega dela.

Angleški letalski napad na pariški predmestja

Pariz, 1. jun. s. Angleško letalstvo je predsončnim napadom pariška predmestja. Po dosedanjih poročilih je med civilnim prebivalstvom 40 mrtvih ter kakih 100 ranjenih. Bombardiranje je trajalo dve uri. Šest angleških letal je bilo zbitih.

Razglas češke vlade zaradi atentata na namestnika nemškega pokrovitelja Heydricha

Praga, 1. jun. s. Vlada češkega protektorata je predsončnim po radiu dala razglas, v katerem pravi med drugim, da so nekateri Čehi, plačani po sovražniški, naredili atentat, ki utegne imeti najhujše posledice za bodočnost češkega ljudstva. Danes se lahko trdi, da je atentat, pri katerem je bil žrtev namestnik nemškega pokrovitelja za češkomoravski protektorat, treba pripisati delu Beneša in njegovih pajdašev. V deželi je vladal vzoren mir, tako da je Nemčija prav na dan pred atentatom sporočila, da so bile razširjene možnosti za češko avtonomijo, ker se prebivalstvo kar najbolj vede.

V januarju letos je tudi Hitler potrdil zvestobo češkega ljudstva do velike Nemčije in storjeni so bili vsi ukrepi za obrambo češkega ljudstva pred njegovimi sovražniki. Delo Nem-

čije na Češkem je bilo kronano z najlepšimi uspehi. Veliko Čehov je bilo rešenih, veliko drugim pa se je položaj izboljšal in vsa država je uživala blagor nemškega pokrovitelja.

Krivde za to, kar se je zgodilo, ne gre pripisovati ljudstvu, zakaj večina njega se distiplinirano stiska okoli svoje vlade. Toda kdor bi se hotel postaviti na stran Anglije in njenih zaveznikov, je javni sovražnik češkega ljudstva in bodo z njim tudi tako ravnali. Izdajalec ljudstva je kdor podpira take ljudi in ne dela odločno in z vsemi sredstvi zoper njihovo rovarjenje. Če hoče češko ljudstvo živeti, ne sme odnehati od naglice svojega dela in se ne sme umakniti iz boja, ki ga je s pomočjo Nemčije začelo za rešitev svoje domovine.

To izjavo so podpisali vsi člani protektoratske vlade.

Manifestacije za Duceja na spomladanski mladinski prireditvi v Rimu

Rim, 1. junija. s. V Ducejevi navzočnosti je GIL včeraj popoldne imel letno telovadno in vojaško prireditev. Spomladansko slavlje je potekalo v marmornatem stadionu v bleisku edinstvenega okvira na svetu in ob navdušenem utripanju velike ljudske množice. To utripanje se je pokazalo v vsem svojem veličastnem in ganljivem izrazu, ko se je Duce ob 18 prikazal na odru ob stadionu. Še nikdar ni vzklikanje imelo bolj globokega in izbranega ljubezenskega naglasa. Duce je večkrat odgovarjal na goreče pozdravljanje, preden je obrnil pogled na osupljivo sliko mladine, razporejene v areni za nastop. Glušči krik množice je zadušil celo trobentanje mladinskih fanfar. Več minut je Mussolinijev forum odmeval v enem samem glasu in v eni sami besedi: »Duce!»

Stadion se je zdel kakor mavričen dragulj v živem zelenju drevesnega amfiteatra. Sijaj tisoč

praporov je vseboval nebesno sinjino, vsepovsod so bile črne preproge z liktorskim svežnjem ter tribarvnice s savojiskim grbom.

Na telovadišču je brstel najlepši cvet mladine italijanskega plemena. Akademikarke iz Orvieti ter gojenke iz ženskih zavodov so sestavljale prve vrste v skupini, za njimi so bila druga zastopstva zastavonoške ustanove Mussolinijeve omike.

Pod Ducejevim odrom so zavzeli mesta člani diplomatskega zbora, vojni ranjenci in pohabljeni ter slovaški in albanski mladinski zastopstvo. Navzoči so bili najvišji državni in vladni dostojanstveniki: knežinja Jolanda z otroki, grofica Cianoova z otroki in drugi. Ko so mušketirji dvignili v pozdrav bodala, je tajnik stranke zapovedal pozdrav Duceju, nato pa je poročal o zbranih mladinskih silah. Duce je na svoj oder poklical nemške in japonske vojaške zastopnike ter voditelja slovaškega in albanskega odposlanstva. Nato je dal znamenje za začetek prireditve. Pri njej so se posebno odlikovale gojenke zavoda za voditeljice GIL-a v Firenci. Na koncu so areno zasedli akademiki z Mussolinijevega fora in moških zavodov. Po točno izvedenih vojaških vajah se je prikazalo čudo krožečih zvezd in simboličnih podob, na koncu pa v sredi močeno »M«, ob njem kljukasti križ, vzhajajoče sonce ter podobe liktorskih svežnjev.

Zadonele so trobente in »Giovinezza«, potem se je stadion spremenil v neskončno vzklikanje. Vse ljudstvo je bilo objenjo Duceju v gorečem in neskončnem zagonu. Po koncu prireditve je Duce pohvalil mladino in dejal, da je vaje krasno izvedla. Zatem so se znova vzdignile manifestacije. Oboroženi mladeniči so mahali s puškami. Tajnik stranke je zapovedal pozdrav Duceju in ko je stadion odmeval od močnega krika »A no!«, je Duce med novimi vzkliki zapustil marmornati stadion v spremstvu glavnega poveljnika, podpoveljnikov ter načelnika štaba GIL-a, kateremu je izrekel svoje zadovoljstvo.

Angleški divjaški strahovalni napad na mesto Köln Nemčija bo na uničenje Kölna dala strahoten odgovor — Uničevanje sovjetskih tolp na srednjem in južnem delu ruskega bojišča

Hitlerjev glavni stan, 1. junija. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na srednjem in južnem odseku vzhodnega bojišča so bili naši krajevni napadi kronani z uspehom. Madžarski oddelki so po dvotedenskih bojih uničili močne sovjetske tople, ki so delovale med našimi bojnimi črtami. Sovražnik je pri tem imel več kot 4300 mrtvih, izgubil je še 21 topov, 97 metalcev granat in strojne ter veliko količino ročnega orožja in streliva.

V bitki pri Harkovu se je neki hrvaški oddelček prav posebno odlikoval.

Od ostankov sovjetske skupine ladij, ki so bile po nemških letalskih in pomorskih oddelkih v Ledenem morju v preteklih dneh ponovno in hudo zadete, so bile z bombami poškodovane še štiri velike trgovske ladje. V letalskih dvobojih, ki so se pri tem napadu vneli, je bilo sestreljenih šest sovražnih lovcev vrste »Tomahawk« in »Hurricane«.

V severni Afriki se boji nadaljujejo. Nemški in italijanski lovci so sestrelili 25 angleških letal.

Zaščitne edince nemških pomorskih sil so blizu holandske obale sestrelile osem angleških letal, ki so napadala skupino nemških ladij.

V pretekli noči so angleški bombniki izvedli strahovalen napad na mesto Köln ter povzročili veliko škodo z rušilnimi in zažigalnimi bombami zlasti po stanovanjskih četrtih ter na javnih poslopih, med katerimi so tri cerkve in dve bolnišnici. V tem napadu, ki je bil naperjen edinole proti civilnemu prebivalstvu, je angleška letalska sila imela prav hude izgube. Nočni lovci in protiletalski topovi so sestrelili 36 izmed napadajočih bombnikov. Ob obali je pomorsko topništvo sestrelilo še en angleški bombnik.

Skupina nočnih lovcev pod poveljstvom generala Kammhuberja je v teh bojih dosegla svojo 600. nočno zmago; kapetan Streib 25. in poročnik Knacke svojo 20. nočno zmago. Na vzhodnem bojišču je narednik Steinbatz izvojeval svojo 83. zmago.

Berlin, 1. junija. s. List »Montage« piše o strahovalnem napadu na mesto Köln: »Po kratkem oddihu se je Churchill zdelo prikladno, da obnovi svoje strahovalne napade na nemško

Duce pregleduje miličniške oddelke, namenjene na vojno področje

Rim, 1. junija. s. Duce je včeraj dopoldne pregledal dve skupini bataljonov, ki so na tem, da odidejo na določeno jim področje. Pregled je bil na Viale del Re. Duce je prisel ob 9 in so mu izkazali običajne časti. Takoj po svojem prihodu je poslušal poročilo častnikov navzočih bataljonov, pri čemer so bili navzoči maršal Italije, tajnik fašistovske stranke, podtajniki oboroženih sil, načelnik in podnačelnik miličniškega generalnega štaba ter visoki častniki, poveljniki posebnih oddelkov, poveljniki posameznih vojaških področij ter vojaški odposlanci držav trojne zveze. Takoj nato je Duce pregledal na Piazza Ippolito Nievo razvrščene čete.

Prva skupina, ki si jo je Duce ogledal, so bili avtomobilski oddelki, sestavljeni iz 12., 60. in 61. bataljona Črnih straj. Oboroženi so tako kot naskakovalni oddelki italijanske vojske. Duce se je ustavil pri vsakem oddelku. Njegovo oko se je zlasti ustavljalo na posadkah in orožju, največjo pozornost pa je pri Duceju vzbudil ponosni vzgled, ki so ga dajali ti vojaški s svojim vojaškim duhom. Bataljonskim zastavonošem je Duce izročil vojaški znak.

Za skupino bataljonov na avtomobilih, imenovano »Montebello«, se je pred Ducejevim očmi razgrnil strahotni sklop bataljonov »Mc«, tistih, ki so se vrnili iz grškega bojišča, tistih, ki so pregnali sovražnika iz najbolj utrjenih gorskih postojank ter prestali najhujše boje v sedanjih vojni. Po teh najhujših bojih jih vidimo danes spet na poti k novim žrtvam in novi slavi. Duce je podelil ognjeni znak zastavonošem 38. bataljona ter si z enako pozornostjo ogledal granitno skalo 14. in 15. bataljona. Med navdušenim vzklikanjem je nato stopil pred zastopstva, ki so bila razvrščena pred palačo ministrstva za vojsko. Dvignile so se v pozdrav številne zastave, trobme balile so zadonele in zaslišali so se gromki vzkliki fašistov. S hitrim korakom je Duce pregledal tudi častnike vojske, ki so stali ob častni tribunli. Tedaj je ljudstvo, ki je bilo zbrano na trgu Ascianghi, dalo duška svojim čustvom ljubezni in zvestobe do Duceja, ki je nato poklical k sebi nemške in japonske vojaške zastopnike. Med vplivnimi osebnostmi so bili med drugim navzoči tudi predsednik senata, ministri za ljudsko vzgojo, promet, korporacije, ljudsko kulturo, podtajniki v predsedništvu vlade in korporacij, podpoveljniki GIL-a, predsednik posebnega sodišča, rimski guverner, zvezni tajnik, prefekt, poveljnik armadnega zbora in poveljnik letalstva.

Bataljoni so začeli korakati mimo tribune z rimskim korakom. Na občudovanja vreden način so bataljoni izvedli ta korak.

Na Ducejevem obrazu se je poigraval izraz očitnega zadovoljstva. So to vojaški, kakršni si on želi in ki z vedno večjo skrbnostjo pripravljajo zmago.

Ducejevo oko je spremljalo potem še zadnje skupine vojaštva, dokler niso izginile za drevjem. Zlasti je treba poudariti, da so vojaški, ki so korakali po rimsko, nosili na ramah težke možnarje, z rokami pa vlekli protitan-kovske topove.

Za bataljoni »Mc« je šla strahotna skupina »Montebello« na najodobnejših avtomobilih. Na obrazih vojakov se je brala odločnost in ponos. Topovske cevi so bile okrašene s cvetjem. Pred Ducejem so se zastavile, znaki in

Andrejčkov
Jože:

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

655.

»...Naprej tako sam veš, kako je bilo. Čakal sem priložnosti, da bi skupaj ušla in snoči se mi je posrečilo ukrasti konje ter tudi tebi preskrbeti žensko obleko...«

Polde je končal. Odpočila sta se bila, spet zasedla konje ter vsa vesela divjala čez ravni in doline proti Londinovem posestvu.

656.

Tam so bili v hudih skrbih zaradi Aleša. Prepričani so bili, da ga je tiger raztrgal. Kakšno začudenje in radost, ko se je vrnil in pripeljal s sabo še ljubelega tovariša. Pozdravljanja in stiskanja rok ni bilo ne konca ne kraja. Le stežka so zapustili gostoljubni Londinov dom in krenili proti domu...

657.

Viljem in Tomaž ter njegova žena zdaj niso več prebivali v borni koči na ameriški planjavi, temveč v veliki newyorški palači, kjer so čakali na Viljemovo ladjo. Viljem je bil blag človek in je Tomažu ter ženi dal na razpolago vso hišo in vse bogastvo.

Čudovite naravne zgradbe pod Tihim morjem

Gradbeno delo, ki nikjer na svetu nima primere

Koralno morje, kjer se je zadnjič odigrala velika pomorska bitka med Japonci in Amerikanci, ima svoje ime po enem največjih naravnih čudes, po ogromnem »vrtu živih kamnitih dreves«, ki so jih v teku dolgih tisočletij zgradili mali, neutrudljivi polipi, koralce. Vse ogromno Tihomorje bi prav za prav zaslužilo ime Koralno morje, saj so koralniki »posajeni« vsepovedo po njem. Nešteto je po Tihem oceanu večjih in manjših otokov, okoli katerih je spleten koralni venec kot nekaj naravnih valovolov pred obalo. Ti koralni veneci se imenujejo z drugo besedo tudi atolji. V takšne naravne obroke so vključeni na primer Maršalski otoki, otoki Gilbert, Karolini in še nešteto drugih.

2.400 km dolg koralni zid

Pravo čudo vseh tovrstnih čudes pa je nekončni podmorski zid, ki so ga male koralce zgradile vzdolž vzhodne avstralske obale v dolžino kakih 2.400. Tvorijo ga nešteto otokov in otokov ter ostrih morskih čeri, ki so posejane v valoviti črti od južnega konca Avstralije, se vlečejo precej živahno z njeno vzhodno obalo ter se pod Novo Gvinejo obrnejo proti zahodu. Razdalja tega podmorskega naravnega nasipa od vzhodne avstralske obale znaša od 30 do 150 km. Ob trdnem zgrajenem koralnem grebenu, nekakem braniku Avstralije na vzhodni strani, se lomijo morski valovi in je zato plovlja po tem mirnem morskem hodniku izredno varna in prijetna. Zaslužno za to pa imajo spet drobne koralce, te večne neutrudljive »graditeljice«.

Za koralce izredno ugodni življenjski pogoji

Pogoji, da se je življenje koral v tem delu morja tako razcvetelo, so izredno ugodni: temperatura morske vode, ki niti v najmrzlejših mesecih ne pade pod 22 stopinj Celzija, primerna globina in izredno čista voda. Nikjer je v večji meri ne kali kakšno morsko blato, ki bi zamašilo luknjice na koncih vejic »koralnega drevesja« ter zadušilo male živalice in tako ustavilo njihovo gradbeno delo. Na vzhodni avstralski obali je tudi zelo malo rečnih izlivov in zato tudi reke ne morejo kaliti morske vode in motiti koral s sladko vodo, ki je te male, slane morja vajene živalce ne prenesejo.

Divno razcveteli podmorski vrt...

Iz vseh avstralskih pristanišč odhaja dan za dnem, — vsaj tako je bilo, dokler še ni bilo tudi Tihomorje tako »razburkano«, kot je danes — nešteto tujcev občudovat ogromni naravni podvodni zid, ki so ga v bližini avstralske obale v dolgih tisočletjih zgradile male koralce. Tujcem, ki hočejo sami pogledati v ta bajni podmorski svet, kjer se življenje odigrava tudi po večnih naravnih zako-

nih, so tu na razpolago posebne vrste ladjice, ki imajo ob straneh posebna kukala s steklenim dnom, skozi katerega človek lahko mirno opazuje življenje pod morskim površjem. »Koralni nasadi« se ti prikažejo v vsej svoji veličastnosti.

Nizko grmičje, cela ogromna debla z nešteti vejami in vejicami in na njih apnenčasto »popje«. Ker je morska voda tod izredno bistra, lahko človekovo oko prodira skozi tisto kukalo na ladjicah daleč v globino teh gosto zaraščenih podmorskih vrtov, ki odsevajo v najprejstnejših barvah: rdeči, oranžni, sivi, sinji in celo snežno beli. Vse je kakor velikanse vzenina, pretkana s sijajnimi dragulji, med njimi pa se mirno vozijo ribice vseh mogočih oblik, velikosti in barv. In potem zagleda tvoje oko v tem čudovitem podmorskem svetu še čudno nenavadno apnenčasto »grmičje«, ki se ponekod razrašča tudi do 150 km na široko. Učeni naravoslovci bi tod hitro razločili miljeopore, ocu-line, dendrofile in heliopore. Poslovni človek, recimo trgovec, pa se za vse to ne bi dosti zanimal, ker zanj vse te različne vrste koral v primeri s tistimi, ki jih love na primer v Napolemskem zalivu, ne pomenijo nič.

Neutrudljiva graditeljica pod drobnogledom

In slednjič še vprašanje, kako so zrasle vse te velikanse koralne »rastline«. Je to čudo, s katerim narava zbujajo v človeku svojo posebno pozornost in občudovanje, ne samo v navadnem človeku, pač pa tudi med učenjaki, ki so se imeli priliko podrobneje posvetiti življenju pod morsko gladino. Pri graditvi teh podvodnih vrtov je sodelovalo na milijarde in milijarde majhnih živalic. Delale in gradile so sicer silno počasi, a vztrajno, takorekoč brez oddiha. Vsaka veja koralnega drevesa je nekak posebna naselbina, v kateri žive druge poleg druge majhne koralce, priklenjene do smrti na tisti majhni koticček življenjskega prostora, na katerem so se rodile. Pogledimo eno teh živalic še malo z drobnogledom. Zdi se kakor krona majhnega cveta, v resnici pa so to usteca, skozi katere miglja devet tankih, nežnih lovk, na koncu poraščenih s finimi dlačicami. Vsako minuto pokuka iz svojega apnenčastega skrišališča mal polip, ki ga vsak vodni tresljaj preplazi in se spet umakne na varno. Tista majhna luknjica na apnenčasti vejici ali ob deblu je njegovo

bivališče in dosmrtna ječa obenem...

Vsak dan dodaja svoji zgradbi takorekoč nov kos »opeke« s tem, da izloča apnenec, ki ga dobiva iz morske vode ter tako gradi svojo hišico dalje.

Hišica raste in raste obenem z nešteti drugimi, ki jih grade tovarišice v bližini. Tako je nastal tisti ogromni zid ob vzhodni avstralski obali in še nešteto drugih, sicer manjših, a vseeno velikih podmorskih zgradb, katerih temelji so bili sicer morda pred že davnimi tisočletji, a stavbe še niso dograjene.

Ni še ugotovljeno z vso zanesljivostjo,

kdaj so se pojavile prve koralce

Množe se s cepitvijo. Kadar jajčece, ki se razvije v koralnem testecu, primerno dozori, ga živalca spusti skozi usteca. Ta »ličinka« se poslužuje potem svojih dlačic, da lahko »krmari« dalje po morju sama, dokler ne dospe do kakšnega trdega predmeta, ki se ga krčevito oprime. Tu je zibelka novega polipa in tu so položeni temelji za novo koralno zgradbo.

50 m visoki življenjski prostor

Koralce ne morejo živeti v vsaki morski globini. Največja globina, v kateri so zanj življenjski pogoji še primerni, je kakih 50 metrov. Ne sme se nam čudno zdeli, da so raziskovalci podmorskega sveta tu pa tam našli tudi na koralnike 300 metrov globoko in tudi še več. To je treba razlagati na ta način, da se je morsko dno na tistem kraju počasi pogrezalo, pri čemer so koralce svoje delo na vso moč pospešile in svojo podmorsko zgradbo višale in višale, da bi ostale v tisti globini, ki njihovu življenju najbolj prija.

K trdnosti koralnih zgradb pa ne prispevajo samo male koralce same. Počasi se ob njih in na njih nabirajo najraznovrstnejše usedline in se nastanjajo tam tudi druge morske živali. Majhne školjke, živalski ostanke in odpadki ter drobni pesek, ki ga morska voda prinaša s seboj — vse to daje koralnim zgradbam še večjo trdnost in oporo, da lahko kljubujejo tudi še tako silnim morskim viharjem in tokovom.

V tisoč letih zgradba napreduje komaj za 10 m

Zdaj je tudi že ugotovljeno, da tiste vrste koral, ki veljajo za najbolj pridne pri svojem neutrudljivem delu, potrebujejo najmanj tisoč let, da svojo podmorsko zgradbo zvišajo komaj za deset metrov. Živalce streme vedno navzgor, proti morski površji, k luči in blagodejnejši toploti, ki jih nehoti priganjata k delu. Večno si iščejo koralce takšnega svojega življenjskega prostora, ki jim najbolj prija. Zato je razumljivo, zakaj v primeru, če se morsko dno začne pogrezati, tako pohite z delom. To je vendar njihov boj za obstanek, dostikrat uspešen boj, čeprav boj proti neznanskim notranjim zemeljskim silam.

»Pokopališče na pokopališčih«

Znanstveni svet je mnenja, da so se prve koralce pojavile že pred najmanj 30.000 leti tedaj, ko je na zemlji vladala še ledena doba. In v teh dolgih

30.000 letih so zgradile velikanse zgradbe, ki nimajo primere. Gradile so po svojem notranjem nagonu in iz potrebe. Na grobovih pomrlih živalic se je vedno znova porajalo novo življenje. In te orjaške koralne zgradbe prav za prav niso nič drugega kot pokopališča na pokopališčih. Življenje pa tudi tod teče dalje...

Odprava bakrenega in nikljastega drobiža v Franciji

Ker se tudi v Franciji čuti vedno večje pomanjkanje kovin, ki ne zarjave, zlasti pa bakra in nikla, je francosko finančno ministrstvo — kakor poroča »Agit« iz Rima — sklenilo vzeti iz prometa nekaj vrst sedanjih kovancev. Z meseca februarja so potegnili iz prometa preluknjane kovance po 25 centimov, ki so bili celih 28 let med najpomembnejšimi kovanci, kar so jih imeli Francozi v obtoku. Istočasno so vzeli iz prometa tudi drobiž po 1 frank in po pol franka. Ti kovanci so bili iz bakra in niklja. Kovance po 25 centimov bodo sploh odpravili, dočim bodo kovance po en frank in po pol franka nadomestili z novim aluminijastim drobižem.

»Klub mrtvih«, ki niso mrtvi

V Chicagu imajo brez dvoma enega najbolj svojevrstnih klubov na svetu. V njem so vključeni tisti ljudje, ki so jih na ta ali oni način oklicali za mrtve. Če hoče biti kdo član tega čudovitega kluba, ni treba, da bi bil kdaj »vstal od mrtvih« ko so ga po pomoti smatrali za mrtvega in ga položili na mrtvaški oder, pač pa zadoštuje že, če kak časopis zapiše, da je ta ali oni umrl. Predsedstvo kluba pa je zelo strogo pri sprejemanju novih članov in si hoče biti vselej na jasnem, če ni morda tisti, ki bi bil rad klubov član, sam dal v časopis novico o svoji smrti. Tak primer se je pripetil tudi pred nedavnim. Neki Robert Parker, ki bi bil na vsak način rad član »kluba mrtvih«, je sam plačal časopisom osmrtnico, v kateri je navedel uro svojega pogreba ter pripomnil, da se venci hvaležno odklanjajo itd., itd. Predsedstvo kluba pa je kmalu ugotovilo Parkerjevo sleparijo in zato moža ni hotelo sprejeti v klub. Parkerja pa je to etrahitivo razburilo in je sklenil »poiskati pravice« na sodišču. Pred sodnikom je trdno vztrajal pri tem, kar določajo klubova pravila. V njih je namreč rečeno, da lahko postane član »kluba mrtvih« vsak, o komer časopisi objavijo, da je umrl, pa naj da to novico v časopis kdor koli. Nič ni v pravih rečeno, da takšnega obvestila ne sme dati v liste »mrtvec« sam. Sodišče pa je kljub temu obsodilo Parkerja na plačilo stroškov kazenskega postopanja, kar je skušal prevariti javnost, da je umrl, ko je vendar še živ.

Ivan Zorič:

711 km

Zapisi in vtisi s študentske poti

8

Kmalu sta spodaj na trgu.

»Veš kaj?« prične manjši. »Pustiva kje prtljago, da je ne bova vlačila s seboj po mestu.«

»Jaz sem že zato. Samo kam bi jo dala?«

»Hm! Že imam. Pridi!«

Večji brž odhiti za njim. Kar v neko vežo zavijeta. Večji čudno gleda in ne razume, kaj oni sploh misli. Manjši jo zavije k vratarju. Onj vedno bolj neumno gleda.

»Oprostite! Ali ne stanuje v tej hiši gospod Rosseli?«

»Cu... cu... cu... cu...« dela vratar z jezikom in zmaje z glavo. To pomeni, da mu je sicer žal, toda tega gospoda, da ni v tej hiši.

»Hm! pravi manjši in resno pogleda večjega. »To je nerodno.«

»Ali je stvar...?«

»Ne, ne, ne!« se smehlja manjši. »Le neki popravek bi še imela v mestu, pa sva mislila pri njem ta čas shraniti prtljago...«

»Če ni nič drugega, lahko tu pustita...«

Prosim, prosim, če je tako dober. Čez dobro uro da bosta nazaj.

Kar, kar! On da je itak vedno tu...

Ko sta bila na cesti, je večji manjšemu pomežiknil.

»In kaj, ko bi res kak gospod Rosseli tu stanoval...?«

»Dragee! Verjetnostni račun...«

Potem pa sta jo mahnila vsak v svojo smer.

Ob pol desetih je bil večji že na kolodvoru. Hm, toliko pameten bo že oni, da bo šel po prtljago, če jo je že nesel tja. Veliki kazalec na uri se že oddaljuje od številke šest. Onega od nikoder. V vedno krajših presledkih vleče čakajočo uro iz žepa in jo sled-

njič ko uvidi, da je tako bolj praktično in ekonomsko, obdržati v roki. Pet minut je že čez pol. Ne bo ga! Nervozno vstane s klopi in slednjič steče po stopnicah. Brž na tramvaj in pred stolnico, sicer onega prav gotovo ne bo pravočasno nazaj.

Trg. Stolnica — a onega nikjer. Hop! Spet na tramvaj. »Saka minuta je važna. Spet napeto gledanje na uro, da se človek odpočije, še besen pogled na voznika, ki danes tako počasi vozi. Kazalec na uri drvi naprej kot blazen, kakor da bi ga najel, tramvajska kolesa pa ravno toliko, da vidiš, da se premikajo.«

Brž z liftom na peron. Mali sedi na klopi čisto mirno, kakor da se ni nič zgodilo in kakor bi bilo časa še najmanj dve uri. Ko zagleda večjega, brž vstane.

»Kje imaš prtljago?«

Večji naredi zanimiv obraz. Kakor da bi nekaj zelo zanimivega zagledal in namesto, da bi ta na vprašanje odgovoril, oba združita po stopnicah po prtljago.

Osem minut še manjka do odhoda.

Strela! Ustavljata se in si nekaj vneto dopovedujeta. Mahata z rokami. Zdi se mi, kakor da ne vesta, v kateri veži sta shranila svoje stvari. Oba združita v neko vežo in kmalu sta spet zunaj. Nič! No, zdaj sta pametnejša. Eden zavije v eno vežo, drugi v naslednjo in čez trenutke je vse srečno skupaj. Sledi maratonski tek po trgu na veliko veselje gledajočih pasantov.

Stopnice, stopnice, stopnice... Vrh!

Je že tako usojeno. Najprej združita proti vhodu, ki je rezerviran za vojake. Hitro nazaj in okrog.

»Kje je, prosim, vlak za Genovo?«

Možje, ki sta ga nagovorila, lepo povleče uro iz žepa.

»Znata dobro teči?«

»Sijajno! Športnika sva... Kateri tir, prosim?«

V športu da ne bova dosegla prevelikih uspehov, ker se ne znava paziti. Saj sva ja čisto mokra. Prehladila se bova...

O Bože! Oba reveža se treseta od njeveze.

»Pa najbrž vseeno ne bo nič! Počasi spusti uro v žep in odide.«

Potem pa, kakor bi nekaj pozabil, se ustavi in obrne.

»Pred poldrugo minuto je namreč vlak odpeljal... na dvanajstem tiru je stal...«

Genova.

Že na postaji v Milano sva ga opazila. Tistega človeka namreč, o katerem je Milan v kavarni trdil, da je filmski igralec.

»Poglej! Kaj ni sijajno, da sva zamudila vlak? Sijajno priliko bi izgubila. To ni vsak dan!«

Hm! Res bi bilo zanimivo nekoliko se pomeniti z njim.

Toda zdi se mi, da ne bo nič. Sedi tam v kotu kupeja in bere časopise. Ne vem, kako bi začel in slednjič sploh opustim misel, da bi ga nagovoril. Gledam skozi okno. Pokrajina beži mimo okna, kakor da bi bila na velikem vrtilnem odru. Milan me stalno z očmi vzpodbuja, češ naj že enkrat začnem. Slednjič je »trilika tu. Sam prične razgovor. Niti vpraša naju ne, če sva tuja. Samo, če »ama dežela ugaja in kam sva zdaj namenjena. Prijazno govori. Pridno gestikulira in kar berem mu z obličja tisto prozorno filmsko mikko. Jasno, da je igralec. Tu se človek ne more zmotiti v sodbi. Z elegantno kretnjo vrže cigareto skozi okno. Kmalu smo sredi razgovora. Zdaj ga bom skušal ujeti. Na vprašanje, če tudi on potuje za zabavo, se mi izmika. Aha! Najbrž nov aranžma... Noče o tem govoriti. Pa drugače. V Milano je sedem in petdeset kinematograf, kolikor je meni znano. Zdi se mi, da je kino prava ljudska zabava in da je v Italiji daleko pred gledališčem. Kakor se vzame, pravi on. Na vsak način pa je res, da je filmska industrija zadnja leta sila dvignila. No, vidiš, pa smo doma! Sicer pa je čudno, da noče o tem govoriti.

Vedno bliže prihajamo Genovi. Ozemlje postaja gorato. Zavozili smo na Ligurski Apenin. Neprestano se vrste predori. Sprva sva jih štela, potem pa sva obupala. Vsak predor ima pred vhom napisano svoje ime in dolžino. Razgovor s filmskim igralcem se je pretrgal. V temi je tako nerodno govoriti. Res, da beseda sicer še najde pot do ušesa, a vendar... Ravno ko vozimo iz predora začne Milan kar naravnost, češ da je podoben nekemu filmskemu igralcu. Gospod se nasmehne, pa brž pogleda skozi okno.